

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ М'ЯСНОЇ ХУДОБИ ЗАЛЕЖНО ВІД СЕЗОНУ ОТЕЛЕНЬ

МІНЕНКО К. В.

кандидат економічних наук

Харків

Спеціалізоване м'ясне скотарство – одна з специфічних галузей тваринництва. Ця специфічність полягає в тому, що від корів одержують єдину продукцію – теля, вирощене ними до 6 – 8-місячного віку. Технологічним етапом у виробництві яловичини, притаманним тільки м'ясному скотарству, є вирощування телят до шести – восьмимісячного віку на повному підсосі під м'ясними коровами. У цьому і полягає функція маточного поголів'я, тому витрати на основне стадо розподіляються на отриману за період підсосу продукцію, яка, у свою чергу, складається з маси телят при народженні й їх приросту за час вирощування під коровою. У м'ясному скотарстві теля приймає на себе витрати на утримання матері.

Таким чином, головними шляхами зниження собівартості продукції є підвищення ділового виходу телят, збільшення їх маси при відлученні, максимальне скорочення витрат на утримання маточного стада. За даними канадських науковців [1], саме показник ділового виходу телят має у 10 разів більший вплив на економічну ефективність вирощування молодняку м'ясної худоби порівняно з показниками якості м'яса і в 5 разів більше порівняно з показниками середньодобових приростів. За даними Черкаєва А. В., критичний показник ділового виходу є 70 телят в розрахунку на 100 корів [2]. За умов наявності цього показника на рівні, нижче зазначеного, витрати на утримання ялових корів автоматично обумовлюють збитковість вирощування молодняку, що залишився, навіть за умов одержання від нього продуктивності, наближеної до максимальної реалізації генетичного потенціалу. Відомо, що наслідком збільшення сервіс- та міжотельного періодів м'ясних корів є різке скорочення виходу телят у розрахунку на 100 корів.

До обов'язкових заходів, які нівелюють таке становище, відносять осіменіння корів у перші 3 місяці після отелення, що суттєво підвищує темпи відтворення стада. Найбільш прийнятним вважається інтервал між отеленням 11 – 12 місяців. За умов його подовження більше 12 місяців стає неможливим щорічно отримувати теля від кожної корови. Таким чином, показник виходу телят обумовлюється часовим терміном, який складається з двох періодів: термін вагітності і сервіс-періоду. Середній термін вагітності корів становить 285 днів з невеликими коливаннями у бік збільшення або зменшення. Виходячи з цього, вирішальний вплив на кількість телят, яких отримують від корів упродовж року, має саме сервіс-період. Саме це дає підстави віднести

сезонність отелення корів до факторів, які, обумовлюючи рівень ділового виходу телят, мають суттєвий вплив і на підсумкову економічну ефективність вирощування молодняку.

Відповідно до результатів досліджень Ільченко Т. І. та інших авторів [3, 4] найкраща відтворювальна здатність корів фіксувалася при весняно-літніх отеленнях. Автори пов'язують це з тим, що у корів в цей період більша частина терміну вагітності проходила у найбільш сприятливий пасовищний період. На момент отелення і після нього організм корови мав, очевидно, достатньо високий резерв життєво важливих питомих і біологічно активних речовин. Саме цьому у літньо-осінній період отелення проходили без ускладнень, телята народжувалися здоровими, життєздатними. У корів швидко відтворювалися статеві цикли і сприятливі умови для наступного запліднення. У корів зимового отелення вагітність співпадала зі стійловим періодом. В його кінці різко знижується рівень резервних питомих речовин у організмі тварин, що призводить до ослаблення репродуктивної функції корів [5, 6]. Великі втрати резерву питомих речовин пов'язані з другою половиною тільності, пологами, виносом питомих речовин з молозивом і молоком, що потребує більш довгого сервіс-періоду, ніж для корів літньо-осінніх отелень. Саме цим автор і пояснює зниження відтворювальної здатності корів осінньо-зимових отелень у порівнянні з весняно-літніми.

Результати, отримані автором, стали підставою при розрахунку річного обороту для стада в 1000 м'ясних корів, який був проведений за чотирма варіантами відповідно до різних сезонів отелень корів, встановити різні показники ділового виходу телят на 100 корів (табл. 1).

Розрахунок обороту стада за чотирма варіантами є складовою визначення економічної ефективності вирощування молодняку м'ясної худоби за різних сезонів отелень. До параметрів, ідентичних для всіх варіантів віднесено показник середньодобового приросту молодняку – 900 г, живу масу бугайців при реалізації 560 кг, річні витрати кормів на корову зі шлейфом.

Відмінними по варіантах були показники ділового виходу телят та структури річного раціону основного стада, що саме і обумовлено різними сезонами отелень корів.

Зокрема, вартість 1 ц кормових одиниць річного раціону основного стада при осінніх отеленнях на 6,5% більше від аналогічного показника при весняних отеленнях і на 2,1 та 3,3% від літніх і зимових відповідно. Це зумовлено тим, що телята, які народилися восени, в період підсосу споживали лише корми зимового раціону, так як і їх матері. Період випасання, а значить і можливість отримувати дешеві пасовищні корми при їх вирощуванні на підсосі, був мінімальним – 1 місяць. Як

Виробничі параметри вирощування м'ясної худоби

Показники	Сезон отелень			
	зима	весна	літо	осінь
Сервіс-період, дні	186	86	70	91
Вихід телят на 100 корів, %	72	92	93	86
Середньодобовий приріст молодняку за весь період вирощування, г	900	900	900	900
Витрати кормів на корову зі шлейфом за рік, ц корм. од	74	74	74	74
Тривалість пасовищного періоду молодняку на підсосі, міс.	4	6	3	1
Вартість 1 ц кормових одиниць, грн	77,6	75,3	78,5	80,2
Загальна вартість кормів в розрахунку на корову зі шлейфом за рік, грн	5742	5572	5809	5934

результат, різниця у показниках річної вартості кормів на корову зі шлейфом при варіанті осінніх отелень на 6,5% більша порівняно з групою ранньо-весняних отелень і на 2,1 і 3,3% з групами літніх і зимових отелень. Враховуючи те, що при всіх варіантах розрахунку вирощування м'ясної худоби передбачалося здійснювати за однією технологією в умовах Полісся, саме різна вартість річного раціону кормів для основного стада і обумовила різницю в показниках загальних річних витрат в розрахунку на корову зі шлейфом (табл. 2). Відповідно найменші річні витрати на корову зі шлейфом отримують при весняному отеленні корів. Вони на 4,2, 6,7 та 3,0% менше від аналогічних показників при літньому, осінньому і зимовому отеленнях відповідно. Це, у свою чергу, обумовило найнижчу собівартість 1 ц живої маси реалізованої худоби у варіанті весняних отелень, яка очікувано, враховуючи співвідношення показників ділового виходу телят і виробництва м'яса на корову, нижче на 19,9 і 9,5% відповідно від показників собівартості живої маси при зимових і осінніх отеленнях. Не зважаючи на те, що вихід телят при літніх отеленнях на 1% вищий, ніж при весняних, і відповідно виробництво м'яса в розрахунку на корову вище на 1,7%, показник собівартості 1 ц живої маси при весняних отеленнях на 2,3% нижче від аналогічного показника при літніх отеленнях.

Реалізаційна ціна за 1 ц живої маси, яка була використана нами при розрахунках показників економічної ефективності, вища від поточної середньої ціни на живу масу великої рогатої худоби в Україні. Однак результати

попередньо проведеного нами досліді [7] свідчать, що в Україні є платоспроможний попит на якісну м'ясну худобу високих вагових кондицій, що знаходить своє відображення в цінах реалізації, які суттєво перевищують середні показники. Але навіть за умови використання нами при розрахунках досить високих цін реалізації, прибуток від вирощування м'ясної худоби, при зазначеному рівні інтенсивності, можна отримати тільки за умови отелень корів у весняний або літній період.

Рівень же витрат, які потребує вирощування худоби при осінніх і зимових отеленнях корів, не компенсується реалізаційною ціною і призводить до збитків.

Таким чином, зважаючи на те, що показник рентабельності при весняних отеленнях на 2,3% вище від аналогічного показника при літніх отеленнях, саме весняні отелення можна визначити як найбільш сприятливі росту економічної ефективності вирощування м'ясної худоби.

ВИСНОВКИ

1. Унаслідок того, що телята, які народилися восени, у період підсосу споживають лише корми зимового раціону, вартість 1 ц кормових одиниць річного раціону основного стада м'ясної худоби при осінніх отеленнях на 6,5% більше від аналогічного показника при весняних отеленнях і на 2,1 та 3,3% від літніх і зимових відповідно.

2. Найнижча собівартість 1 ц живої маси реалізованої худоби визначена у варіанті весняних отелень, яка очікувано, враховуючи співвідношення показників вартості кормів, ділового виходу телят і виробництва м'яса на ко-

Таблиця 2

Економічна оцінка ефективності вирощування м'ясної худоби у залежності від сезону отелень корів

Показники	Сезон отелень			
	зима	весна	літо	осінь
Річні витрати на 1 корову зі шлейфом, грн	8832	8568	8932	9141
Реалізація в рік худоби в живій масі в розрахунку на 1 корову, ц	4,9	5,8	5,9	5,6
Собівартість 1 ц живої маси, грн	1954	1629	1666	1784
Ціна реалізації за 1 ц живої маси, грн	1700	1700	1700	1700
Прибуток (збиток), грн	-254	71	34	-84
Рівень рентабельності (збитковості), %	-12,9	4,3	2,0	-4,7

рову, нижче на 2,3, 19,9 і 9,5% відповідно від аналогічних показників при літніх, зимових і осінніх отеленнях.

3. Відповідно до найвищого показника рентабельності реалізованої продукції, весняні отелення корів можна визначити як найбільш сприятливі росту економічної ефективності вирощування м'ясної худоби. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Черкаев А. В. Экономика мясного скотоводства Канады // Экономика сельского хозяйства.– 1974.– № 4.– С. 110 – 112.

2. Черкаев А. В., Черкаева И. А. Технология специализированного мясного скотоводства.– М. : Агропромиздат, 1988.– 270 с.

3. Ильенко Т. А. Эффективность мясного скотоводства в зависимости от сезона отела коров в зоне Украинского Полесья : Дис. ... канд. с.-х. наук : 06.02.04/ІТ УААН.– Харків, 1991.– 123 с.

4. Зубець М. В., Тимченко А. Г. Продуктивность мясного скота, разводимого на Украине // Зоотехнія.– 1992.– № 9-10.– С. 4 – 7.

5. Доротюк Э. Н. Мясная продуктивность молодняка разных типов калмыцкой породы // Тр. ВНИИМС.– Оренбург.– 1968.– Вып. 13.– С. 49 – 52.

6. Зубець М. В. Невідкладні завдання вчених – селекціонерів // Вісник аграрної науки // 2000.– № 12.– С. 5 – 8.

7. Міненко К. В. Економічна ефективність вирощування на м'ясо худоби різних порід в умовах Полісся : Дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02/ІТ УААН.– Харків, 2004.– 125 с.